GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe anu sau 21/2 galbini mon. sunátória.

Anulu XXXIII.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tax'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 48. **Brasiovu 6 Iuliu 24 Iuniu** **1870.**

MONARCHI'A AUSTRO-UNGARICA.

Transilvani'a.

Brasiovu 5 Iuliu 1870.

Revista militaria.

Unu oficiaru de honvedi in „Sieb. Blätter" inaltia insemnatatea aparatoriloru de patria, dicandu, ca cu tóte, ca honvedii formeza o parte integranta din puterea armata a Austro-Ungariei, ei suntu cu totulu nedependenti dela armat'a statatória, militi'a e despartita, e de sene si e armata ungurésca nationale, jurata pe constitutiunea ungurésca si nu se póte intrebuintí'a, decatu numai esclusivu pentru scopurile nationale ungaresci. „Doctrin'a contradicatória, opusa principiului constitutionale, despre supremulu Domnu alu armatei n'are prin urmare nici o valóre facia cu honvedii", dice d. ofic. honvedu Guido de Bausznern. „Regele Ungariei e supremulu comandante si alu armatei de honvedi, inse numai strinsu intre marginile trase de constitutiune."—

Diurnalalu militariu „A Honvéd" Nr. 22—24, 1870 vorbindu de reactiunea vienesa militaria dice, (dupa „Vedette" diurnalu militariu in Vien'a), ca reactiunea acésta pe di ce merge se face totu mai poternica. In taber'a dela Bruck se ordinasera pentru tómuna manevre mai mari, la care era consemnati se mérga si honvedii, ceea ce dede de opositia, pana candu in fine se concese cá si o divisiune de honvedi sub colonelulu Dobay se se intrupeze cu o divisiune de armata. Sub presidinti'a archiducelui Albrecht se tienea consultari despre acésta si, pre candu din armata se aflau vr'o 12 oficiari pretoriali in comisiune, din partea ungurésca se atrasera numai Henneberg si Dobay. — La serbarea lui Jellacic in Agramu au fostu totu soldatii armatei imperiale, cari pusera cununa pe mormentulu lui Jellacic si primira chiaru si una telegrama de consimtiu dela corpulu oficiariloru din reg. Leopoldu. De alci s'ar poté sci, dice „Honvéd", unde e a se cauta urdirea agitatiuniloru create. — Rogamintea pentru concesiune, cá si honvedii se fia de facia la prelegerile practice despre fortificatiune pe citadel'a din Bud'a, ér' se respinse din partea min. de resbelu. Totu „Honvéd" mai dice, ca se votara 60.000 fl. pentru cá regimentele ungaresci se fia readuse in patri'a loru si se intempla tocma contrariulu, finduca reg. 5, 31, 39 s'au transferatu la Vien'a dimpreuna cu alu doilea reg. de husari si alu 72-lea la Salisburgu. Pretinde apoi, cá se se faca unu despartiementu de literatura militaria ungurésca pentru organisare, istori'a belica si pentru specialitati scientifice militari. Ori ce ordinatiune a min. se se cerceteze prin despartiementele acestea si opiniunile se se publice, ér' de istori'a si scienti'a militaria se se pórte mare grigia si se fia cu spiritu nationale maghiaru.

Din cele de susu se vede, ca neincrederea de una si strict'a controla pentru sustienerea unitatii armatei cu militia cu totu de alta parte, producu una incordare, care -si póte avé resultatele sale bune si nebune, evenimentele voru dovedi. — Se trecemu la Romani'a:

— Armat'a Romaniei se trage mereu in taber'a dela Furceni nu numai infanteri'a, ci si cavaleri'a, artileri'a si pionerii. Guardi'a dela Galati s'a alaturatu la aparatorii prefecturei incetandu a mai fi de sene? Militiele nu scimu déca se escercitéza si se punu pe pitioru de aparatori de patria, cum se punu de ecsemplu in Ungari'a si Transilvani'a mereu unii dupa altii. In Transilvani'a militi'a (honvedi) cu acelasi monturu séu cu imbracaminte remasa inca dela 48 si cu acelesi armature se perenda pela cercurile de ecsercitiu, toti cei conscrisi cá aparatori, pana candu in restempu de 8 septemani invetia ecsercitiulu militariu si evolutiunile neaparate, apoi se emitu pe a casa si aduc pe altii in locu la instructiune. Acum e a patra perendare si asia toti cei apti de a portá arma capata si instructiunea de lipsa, pana candu in Romani'a in cért'a partiteloru se uita si de detori'a de a manua arma dieului Marte, a tatalui romaniloru. — Se vedemu, ce scrie diurnalulu militariu:

„Vedette" Militär-Zeitschrift

despre nóua organisatiune a armatei romane*).

In Nr. 23 a. c. sub titulu „Din média-di" (Aus dem Süden) publica „Vedette" unu articulu cu presemnulu Aé., in care se descrie nóua organisatiune a armatei romane cu penelulu urmatoriu:

„Deplinu cunoscutu cu relatiunile militari ale Romaniei, -mi ieau vóia a-ti impartasi observatiunile si animadversiunile, care -mi le amu facutu acum despre nóua organisatiune a armatei romane.

Romani'a, a carei armata se afla organisata prin colonelulu Krenski dupa sistem'a prusiana, are in timpu de pace infanteria regulata si venatori 32.000 fetiori, cari suntu armati cu pusci americane dupa mustr'a lui Lemue. Afara de acestia mai numera tiér'a inca 10.000 granitiari, 6000 dorobanti (forma de gendarmeria calarétia), 4—6000 fetiori cavaleria, 3000 pompieri, 18 baterii, dintre cari 12 baterii suntu deplinu adiustate, 6 baterii tunuri cu implutura pe de indereptu, cari se mai arméza inca, in fine 2 regimente artileria si despartiemente mai mici de genia si pioneria.

Escultivarea tactica a armatei romane e inca defectudsa si numai artileri'a in privinti'a depriderileru sale sta la asemenea inaltime cu artileri'a altoru armate europene. Totusi junctur'a (caii) artileriei e slaba. Oficiarii armatei se intregescu mai cu deosebire din familiele aristocrate ale tierei. Soldatii din strainatate intrati in servitiulu romanu (mai cu séma din Austri'a si Prusi'a) suntu legati cu contractu si formeza simburele corpului de oficiari, pe candu oficiarii pamenteni posedu pucinu spiritu militariu si nu -si precepu chiamarea sa (?!).

Cavaleri'a are cai buni si intrece cu deprinderile sale pe pedestrii. Trupele granitiarie suntu cele mai aplicabile dintre infanteria, ele suntu armate cu pusce cu acu dupa sistem'a prusiana si suntu dislocate dealungulu confiniloru austriace. — Dorobantii se aplica numai la servitiale administrative si suntu soldati bine ecsercitati si destoinici.

Estra corpurile acum se formeza si nu se póte dá judecat'a de aptitudinea loru. —

Dislocatiunea trupeloru se afla asia, ca in cetatile cele mai mari precum Bucuresci, Iasi, Focsiani, Craiov'a, Giurgiu, Galati speciele de arme stau intrunite.

Tóta tiér'a tiene pe generalulu Florescu de celu mai aptu conducatoriu de armata si elu posede increderea cea mai mare in armata; elu inse cá favoritu alu Rusiei (?!) e stricatu cu regimulu de astadi (adica celu de acum, Iepureanu).

Armat'a se afla totudeun'a in lipsa de munitiune. Unic'a fabrica de ierbaria (pulbere de pusca) e cea dela Tergisioru, ea inse se afla intr'o stare atatu de parasita, incatu abia póte produce pulberea receruta pentru parada, care costa enormu, de unde regimulu afla mai cu cale a comanda munitiune pentru trebuintia din Belgiu. Mai daunadi sosira 60.000 chilograme ierbarime. Directorulu arsenalului e colonelulu Baruc'a, care se invoi cu primuliu ingineriu Legendre a redicá o camara artificiósa cu aeru caldu, pentru cá asia se faca fabric'a mai productiva. Arsenalulu capitalu din Bucuresci se ocupa acum cu prefacerea pusceloru in de cele nóue cu implutura pe d'indereptu. Producerea munitiunei se face dupa sistem'a prusiana, tréba inse preste totu merge fórte incetu, dupa datin'a naravita in tiér'a ast'a. Arsenalulu se va stramutá la Tergovesci, indata ce se voru fini acolo edificiale necesarie, si in Bucuresci va mai remané numai o filiala.

Fabric'a de versatu tunuri diace parasita cu totulu; cu tóte, ca partile constitutive ale masinei se afla tóte de facia, totusi au de cugetu a comandá alte nóue, pentruca se facu eruire prin barbati de specialitate, cumca partile machinei de acum nu mai corespundu scopului. Prin ingineri straini se presentara regimului romanu 3 tipuri de magazine de pulbere de pusca si adica pentru 130 —, 70- si 50 mii chilograme (chilogramulu e = 2 pondi si $1^1/_2$ semiuntia séu lotu. Cele mai mari magazine se voru redica in depusulu de capetenia, cele midiulocie in depusurile belice, si cele mai mici cu privintia la punctele strategice."

In fine apromite Ac. a impartasí date si despre militiele romane, care vréu a le introducé dupa aparatorimea (Landwehr) prusiana?—Tragemu luarea aminte la acésta judecata a strainiloru, cari nu se uita prin microscopu, candu au a vorbi de bine.

Diurnalulu „Vedette" aduce si pericope din luptele dela 1866. Oficirii romani din armat'a nóstra imperatésca ne ar' deobliga, candu ar' tramite, déca nu la „Gazeta" celu pucinu la diurnalulu acestu militariu „Vedette" cate o scena séu stratagema de eroismulu romanu in resbelulu dela 1866, in care bravur'a romana a fostu obiectu de admiratiune si de invidia, si cá la puiu de ostasiu mi ar' placé a o vedé representata si in acestu diurnalu.

*) Acestu diurnalu militariu, care se ocupa atatu de tactica, catu si de ecsercitia, disciplina, regulamentu, si aduce sciri din armata si pentru armata, observatiuni despre tóte clasele armatei si confiniele militari, bibliografie militari, reviste diurnalistice militari din tóta Europ'a, repriviri istorice despre lupte, erorile si bravurele loru si alte notitie cate privescu armat'a si armarea, ese in brosiuri frumosu adiustate cate de 3 ori, adica la 1, 10 si 20 a fiacarei luni cu pretiu 6 fl. v. a. pe anu in laintru si in afara cu 5 taleri.

Inca o injuria pentru romani.

In midiuloculu lupteloru de tóta colórea ce ocupa orisonulu europénu, acum candu tóte popórale tindu spre libertate nedependenta de alte popóra, spre asi asecura viéti'a nationale, pentru a carei securitate -si prestéza tóte poterile si sacrificiale; candu teori'a renumitului naturalistu anglesu Darwin, adica teori'a luptei pentru ecsistentia, observata si acceptata pentru lumea organica — se póte aplicá si la frecarile si diferi-

tele lupte de nationalitate, ce se porta cu atata inversiunare din unu colţiu alu Europei pana in celalaltu; — acum e o detorintia sacra si pentru noi romanii a ne luptá cu asemene energia, cu asemene curagiu si resolutiune; a ne incordá si noi tóte poterile pentru eluptarea si triumfulu aspiratiuniloru nobile; ér' mai antaniu de tóte suntemu detori a ne castigá terenu de lupta pre tóte calile posibile, cu cuventulu, cu pén'a si cu tóte midiulócele disponibile; suntemu detori a ne apará onórea, demnitatea numelui nostru, si alu caracterului nationalu alu poporului nostru; suntemu detori a apará adeverat'a nóstra causa, a o introduce si familiarisá prin tóte anghiurile lumei civilisate; a nu lasá falsificarea, innegrirea si profanarea scumpului nostru nume, nici informatiunile sinistre si incornurate, ci din contra ale combate si respinge din tóte poterile. — Suntemu detori a ne interesa de tóte ce se tractéza despre noi si caus'a nóstra si a controlá pre cei ce dau Europei informatiuni despre noi, cu unu cuventu a luá notitia despre tóte ce se scriu despre noi, cu atatu mai vertosu, pentru ca scimu, cum s'au indatinatu a ne descrie straiinii, cu ce colori suntu depinsi romanii din Oriente inaintea lumei de penelele nasdraveniloru C. Boner, Wattenbach si altii de calibrulu loru.

Renumitii calatori de prin pamentulu romanescu ce -si iau ostenéla a si comunicá interesantele loru suveniri de calatoria in lume, in cari tractéza despre poporulu romanescu, despre datenele si caracteriulu lui nationalu, — nu numai ca nici se apropia de calitatile, ce neconditionatu suntu necesarie pentru unu scrietoriu conscientiosu, neavendu cunoscinti'a limbei, care e unic'a perspectiva, singurulu barometru, cu care se potu ecsaminá datenele si caracterulu unui poporu si cari altcum i compunu tesaurulu celu mai pretiosu, esentialele criterie ale vitalitatiei sale; ci desbracandusse de judecat'a logica si drépta, se lasa a se informá de cei mai conjurati inimici ai nationalitatiei nóstre, cari sodusi de pasiuni, malitia si invidia nationala nu crutia a ne depinge cu colorile cele mai negre, a ne inferá de barbari, hoti, tetiunari si altele, cum le vine la gura numai.

Astfeliu informati acei scrietori, desbracati chiaru de camesi'a adeverului si a demnitatiei unui scrietoriu, se demitu pana a serie cele mai grosolane minciuni si invective, ma nu se sfiescu a ne atacá cea ce avemu mai scumpu, onórea, numele si caracterulu nostru nationalu, deportretandune in faci'a lumei de poporulu celu mai barbaru asemene celoru din Siberi'a si desierturile Africei.

Scimu cum fura netediti romanii din Transilvani'a de anglesulu C. Boner; scimu asemene catu de dulce si grasa fù placent'a ce a capatatu-o totu acea nefericita parte a Romaniei nu de multu timpu dela profes. de Heidelberg Wattenbach; totu cam asemene au scrisu si **Gustav Rasch** in diuariulu de aici „Tages-Post“ despre fratii din Romani'a libera.

Numai nepotii marelui Stefanu mai remasesera nefotografati de atelierele svabesci, numai fii Bucovinei remasesera neinnegriti. Inimicii nostri inse s'au ingrigitu cá si acea provincia romana se-si capete placent'a sa; si inca catu de buna, cu care i onoréza diuariulu septemanariu de Lipsc'a „Die Grenzboten“ Nr. 12.

Nu voliu die Redactoru! se analisezu indetaliu acele „impresiani de calatoria“ atatu de minunate — dupa cum e intitulatu art. din cestiune, ce contiene mai bine de 6 foi, — neavendu cunoscintia mai de aprépe a acelei parasite — provincie romane, a datineloru si caracterului specialu alu nepotiloru lui Stefanu marele. Me voiu margini inse estragundu cateva notitie mai importante, din acele faimóse impresiuni a le recomendá si a le lasa fratiloru din Bucovin'a spre mai deaprópe analisare. — Credu, ca o péna dibaci'a a unui bucovinénu nu va lipsí spre a astringe pre respectivulu mamelucu a se ascunde mai tare, decatu unde este ascunsu, sub masc'a anonimitatiei, cá resarindu sórele adeverului preste fetulu seu, se lu cunósca si pre elu lumea si sei admire geniulu nascocitoriu de neadeveruri.

Se trecu dara la obiectu. . . .

Faimosulu nostru calatoriu, dupa ce descrie frumsétiʼa romantica si pitorésca a Bucovinei, asemena fertilitatea pamentului ei cu a Egiptului, apoi fisionomi'a rutenésca a tierei — trece la capital'a Cernauti, metropol'a Bucovinei. Dupa ce o adia nitielu cu descrierile sale interesante, trece la descrierea locuitoriloru din Bucovin'a, de cari intre altele dice:

„Romanii locuitori din partea sudica a ducatului dupa capete suntu mai reu representati decatu rutenii (?), inse totusi facu pretensiune a fire adeveratii domni ai tierei, avendu in sinulu seu mai tóta aristocratimea“; trece mai departe la miscarile si incercarile **dacoromanistiloru** de a romanisá pre ruteni si in urma se intréba: „Cine suntu acestia, ce pretindu a tractá elementulu slavicu cá pre o race loru subordinata si a jocá rolulu de domni ai Bucovinei?!“ — apoi -si respunde: — Boierii, a caroru trandavia, desfrenatiune, indolentia si coruptiune morala il face de risu si de batjocura la toti vecinii loru, si cari privescu pre poteci cu unu dispretiu nemarginitu, popi cu multu mai prosti, si mai de nemica, decatu cei rusesci (?!); tieranii (romani), cari cu diligentia, solicitudinea si energi'a stau fórte tare inapoi'a conlocuitoriloru ruteni, si despre a caroru facultati de cultura dubitéza si cei mai mari cunoscutori de tieri si locuitori.“

„Aristocratimea abia si-au castigatu in celu mai favorabilu casu (adica in ecsempl. cele mai insemnate) laculu culturei francese, de sene se intielege fara de a cunósce ceva mai multu din marea metropola a vestului, decatu ceea ce a potutu vedé in Jardin Mabil si in café de rangulu alu 3. Despre lucru la ómenii acestia nici nu e vorba“. — Auditi hula infernale!

Apoi continua mai departe: „Gradulu trandaviei si alu inutilitatiei — mi dise unu oficialu germanu ce au vietiuitu mai multu timpu in Cernauti — numai atunci se póte crede, déca lu ai vediutu cu ochii. — Tóte ce le ai potutu vedé la rusi, litvani s. m. d. in acésta privintia nici decum nu se potu asemená cu modulu de vietiuire alu aristotiei romanesci. Unic'a ocupatiune predilecta atatu la muieri catu si la barbati este fumatulu si mancarea. Boierulu imbuibatu -si lasa nu numai pip'a si tiegaretele se i se puna in gura, dar' chiaru si mamaliga'a de catra servitoriulu seu. Si acést'a e tóta politic'a loru.“ — Aceste pana nici suntu informatiunile primite dela oficialulu germanu, care spune, ca mai tardiu i s'au constatatu de 10 ori prin propri'a esperintia. — Audi perversitate! —

(Va urmá.)

Cincu mare in Iuniu 1870.

On. Dle Redactoru! Vediendu, ca si dupa repórtele deja publicate despre activitatea sinodului recente archidiecesanu, ve ati obligatu a mai publicá propuneri impartasite, au intardieza a mai da si eu una propunere — facuta in a VIII-a sied. in 27 Aprile a. c. a sinodului archidiecesanu din partea deputatului Filipescu — publicatii, care suna in modulu secuente:

Considerandu, ca cu introducerea valutei austriace tacs'a sidocsiale introdusa si repartienda pre familiele gr. res. romane din archidiecesa, anuatim cu 3 cr. m. conv., in valut'a nóua face $5^{25}/_{100}$ cr., cu care suma se si impune acesa din partea regimului spre incassare, care fractiune de $^{25}/_{100}$ cr. inse nu e solvibila, neexistendu moneta de acelu pretiu; prin urmare, fiacare familia e constrinsa a soivi, si solvesce dela introducerea acelei valute, adica dela 1 Novembre 1858 in decursu de 13 ani in locu de $5^{25}/_{100}$ cr. cu $5^{50}/_{100}$, prin urmare $^{25}/_{100}$ cr. mai multu, cari facu pe anu o suma aprocsimativa (dela 140.000 familii) de 350 fl. si pre 13 ani 4550 fl. solviti si nici prin inaltulu regimu impusi, nici in fondulu sidocsiale incursi, ci remasi la organele concrediute cu incassarea individuale a contributiuniloru.

Considerandu, ca aceste $^{25}/_{100}$ cr., de si in sine neinsemnate, dara in totulu facu o suma considerabile, carea prin obligatii in fapta se solvesce, prin urmare, prin incassarea acelei sume pentru scopulu destinatu, nici repartitiune nóua nu se face, nici manipularea indatinata a incassarei nu se ingrauna, are onóre, cá acei bani se nu remana netrecuti in perceptiune spre daun'a fondului sidocsialu, a propune:

„Prea ven. sinodu binevoiésca a enuncia, ca tacs'a sid. deja ecsistenta se urca dela $5^{25}/_{100}$ cr. la $5^{50}/_{100}$ cr. dela una familia, si despre acestu conclusu a incunoscintia inaltulu guvernu politicu, cá impunerea si incassarea acelei dela an. 1871 incependu se se faca in acea suma dela familiele gr. ort. romane din archidiecesa.“

Acésta propunere se recomandá din partea proponentelui spre primire.

Punenduse la ordinea dilei, iea cuventu dep. Puscariu espriminduse intr'acolo, cumca despre acésta tacsa sidocsiale s'au tienutu desbatere intre ministeriulu de cultu si de finantia, formulandu-si acestea dóua minist. opiniunea, cumca statulu de act incolo nu mai voiesce a redicá acésta aruncatura pe dare, ci fiacare societate besericésca are de a se ingrigi de redicarea acestei contributiuni.

In urm'a informatiuniloru date inse in acésta privintia, ca besericele nu voru poté redica acesta contributiune, si fara de veste voru veni in confusiune, incetandu acestu venitu, s'a invoitu inaltulu ministeriu de finantia deocamdata, a mai incassa acésta contributiune prin organele sale, pana candu besericele respective voru face dispositiuniile necesarie despre modalitatea redicarei acestei contributiuni. E de parere, ca finalea deslegare a acestei cestiuni ar' fi de lasatu pana la congresulu viitoriu. —

Dep. Macelariu nu consente cu propunetoriulu, ci crede, ca asta data se lasamu lucru tocma precum a fostu pana acuma. In fine se primi propunerea dep. Filipescu de conclusu, cu unu amendementu propusu din partea presidiului, ca pre venitoriu in locu de $5^{50}/_{100}$ cr. se se impuna si incasseze din partea celoru obligati numai rotundu 5 cr. fara nici o fractiune langa ei.

In „quasi“ legatura cu lucrarile sinodului amu cugetatu, ca nu va fi fara de interesu publicu, déca mi voiu manifesta dorinti'a si in privinti'a diuareloru, compunende atatu in sinodu catu si in congresu dupa stenografia. — (Va urmá.)

Comaromlu 24 Iuniu 1870.

Oferte pentru academi'a romana.

Multu stimate Domnule!

Apelulu domnului presiedinte dela asociatiunea Transilvaniei din Nr. 35 alu „Gazetei“ in privinti'a „Academiei romane“ ne a insufletitu si pre noi cu bucuria nespusa, si totu de una data findu mai multi insi la olalta, ne amu indemnatu a ve trimite sumuliti'a alaturata de 20 fl. v. a. cu rogarea cá se o primiti numai, cá semnu de cunoscintia, precum ca: pre lunga increderea, carea o pastramu inaltiatului Imperatu, si nóue inca ne batu animele pentru fericirea tierei si a parentiloru nostri.

Primiti Domnule asecurarea deosebitei nóstre stime. Cu care remanemu ai domnieloru vóstre devoti servi.

Contribuitorii suntu: Demetriu Furdui din Sohodolu sergente 5 fl., Basiliu Dancia din Garbov'a inf. Führer 1 fl., Gregoriu Popu din Tensiu Führer 1 fl., Teodoru Chioranu din Cianulu desiertu sergente 1 fl., Avramu Iancu din Vidr'a inf. corporalu 1 fl., Georgiu Thoma din Galasiu corporalu 1 fl., Georgiu Székely din Petielc'a Führer 70 cr., Ioane Iuranu din Cicudu Führer 65 cr., Lazaru Marcu diu Dileu rom. Führer 60 cr., Demetriu Dragosiu din Vidacutelu rom. corporale 55 cr., Teodoru Hesdetianu din Birisiu St. Craiu corporale 50 cr., Chimu Popoiu din Bedeleu infanteristu 40 cr., Petru Manoviciu din Carpinisiu Gefreiter 30 cr., Petru Michindea din Music'a Gefreiter 35 cr., Mihaile Sirbu din Agribiciu Gefreiter 25 cr., Artemiu Crisianu din Cianulu mare Gefreiter 20 cr., infanteristii: Ioane Dancia din Garbov'a inf. 10 cr., Petru Muntea din Bistr'a 10 cr., Alecsandru Dumitrasiu din Sohodolu 10 cr., Ioane Nicora din Lupsi'a 10 cr., Ioane Crisianu Pulcasiu din Banabicu 10 cr., Vasiliu Filipu din Teutiu 10 cr., Ioane Lazaru din Rachisiu 10 cr., Teodoru Mica din Cacov'a ierii 10 cr., Ioane Crisianu din Mirasieu 10 cr., Vasilie Bobitianu din Obregi'a 5 cr., Nicolae Danciu din Scarisiór'a 5 cr., Eug. Rafaelu din Geosgiu sup. 5 cr., fara de nume 4 fl. 35 cr. — Sum'a totala 20 fl. —

Statutele

reuniunei invetiatoriloru romani gr. or. din tractulu protopopescu alu Liporei.

I. Scopulu reuniunei. § 1. Reuniunea acésta are de scopu, inaintarea invetiamentului, promovarea culturei poporali, latirea cunoscintieloru si esperintieloru celoru mai practice, pe terenulu scientificu pedagogicu, latirea celui mai corespundietoriu metodu de propunere, imbunatatirea starei materiali a invetiatoriloru si infiintiarea unui fondu invetiatorescu, din care se se póta sprijini naintarea invetiamentului si ajutorá invetiatorii nepotentiosi de a portá oficiulu, precum si veduvele si orfanii acelora.

II. Membrii reuniunei. § 2. Membrii reuniunei se impartu in: ordinari, fundatori, ajutatori si onorari.

a) Fiacare invetiatoriu si subinvetiatoriu (suplentu) din acestu tractu este membru ordinariu, si

adica dela scólele din: Lipov'a 3 invetiatori, din Aliosiu 2, din Chesintiu, Bat'a, Bar'a, Belotintiu, Bacamedieu, Birchisiu, Brestovatiu, Brusnicu, Buzadu, Bulz'a, Valea mare, Veresmortu, Vism'a, Grosi, Dobresci, Dorgosiu, Dubochi-Nadasiu, Zabaltiu, Capolnasiu, Capriór'a, Chochesiu, Chelmacu, Comeatu, Chisdi'a, Crivobar'a, Curesdi'a, Labasintiu, Lalesintiu, Lapusnicu, Ostrovu, Ohab'a serbésca, Petersiu, Pojog'a, Radmanesci, Secasiu, Selciv'a, St. Nicolau micu, Spat'a, Tecsiu, Fibisiu, Fiscutu, Féregyház, Hodosiu, Ususeu, Cel'a, Sistarovetiu, la fiecare scóla unu invetiatoriu de toti 51.

b) Membrii ordinari, au dreptu in adunarile reuniunei a face propuneri, interpelatiuni, a tiené vorbiri scientifice pedagogice, a se consultá si a decide afacerile agende, cu maioritatea voturiloru, — in fine a alege pre deregatorii reuniunei si a fi eligibili.

c) Membrulu ordinariu, care — si va petá caracterulu moralu ori invetiatorescu, dupa trei dogeniri, din partea adunarei generale ne indreptanduse, va fi eschisu din reuniune si reuniunea va fi indreptatita dupa acésta a lu aratá la loculu competente.

§ 3. Membri fundatori potu fi toti acei individi nepetati si trecuti celu pucinu de 20 de ani, cari contribuescu odata pentru totudéun'a, pe partea fondului reuniunei 20 fl. v. a. séu depunu obligatiune asecurata de 6%.

§ 4. Membri ajutatori potu fi individii, cu caracteru nepetatu, si celu pucinu trecuti de 20 de ani, comunele, corporatiunile etc. ce voru contribui, dupa bunavointia la fondulu reuniunei.

§ 5. Membri onorari voru fi acele persóne de ambele sexe alese de catra adunarea generale, cari s'au destinsu, in lucrarile scolastice, scientifice — pedagogice, prin concursulu loru materialu ori specialu.

§ 6. Membrii fundatori, au totu acele drepturi, cari competu membriloru ordinari si suntu descrise in § 2, lit. b).

§ 7. Membrii ajutatori, au dreptu in adunarile reuniunei, a face propuneri, a tiené vorbiri scientifice pedagogice si proste agende votu consultativu — totu aceste drepturi voru avé si membri onorari.

§ 8. Membri eliminati, din sinulu reuniunei — -si perdu tóte drepturile, facia de reuniune, remanendu tacsele, respective ofertele solvite, pana intru acéea casadei reuniunei, in privinti'a carora, nici candu nu voru avé regresu.

III. Midiulócele reuniunei. A. Convenirea.

§ 9. Membrii reuniunei se voru aduná in totu anulu celu pucinu de dóue ori, la timpulu prefiptu si loculu destinatu de catra adunarea generale, si in casu de lipsa si mai de multe ori la anu in modu estraordinariu.

§ 10. La adunare, fiecare membru ordinariu este indatoratu a participá, escusabilu e numai acela, cu causa credibila; celu ce absentéza din nepasare, e supusu la multa banale pentru fondulu reuniunei, dupa cum va afla adunarea de bine.

§ 11. La adunare se voru pertractá teme diverse, dupa cum arata scopulu reuniunei, se voru face motiuni si reflesiuni asupra metodului de propunere, recensiuni asupra cartiloru scolastice etc., adunarea va cercetá si deliberá despre administrarea si manipularea fondului si va preliminá sum'a de bani, ce va afla de bine a o intrebuintia spre scopulu reuniunei, dupa prescrisele § 1.

§ 12. Pentru urgenti'a pertractariloru, adunarea se póte imparti in sectiuni.

§ 13. Adunarea generale in totu anulu va alege si tramite dintre membrii ordinari ai reuniunei: unulu, doi séu si trei individi, cá se cerceteze scólele, institutele si reuniunile cele mai renumite, din patria ori strainatate, acelora din fondulu reuniunei, li va asigná spese de calatoria, fiindu ei apoi indatorati, unulu cate unulu cunosciintiele si esperintiele facute la adunare a le comunicá.

B. Contribuirea. § 14. Membrii ordinari ai reuniunei au a solvi din salariulu loru anualu, computanduse si omolumentele in bani, din tóta sut'a de fiorini 2% la fondulu reuniunei in 4 rate si adica: 1 Octobre, 1 Ianuariu, 1 Aprile si la 1 Iuliu st. v. a fiacarui anu.

§ 15. Fiacare individu, ce va ocupá un'a din statiunile amintite in § 2, lit. a) este oblegatu a contribui sum'a amintita in § 14.

§ 16. Bani incassati, se voru administrá si manipulá, precum va decide adunarea generale a reuniunei.

§ 17. Fondulu acestei reuniuni este menitu spre ajutoriu, numai pentru invetiatorii si subinvetiatorii acestui tractu, vedi § 1.

§ 18. Intemeitorii si succesorii acestui fondu — si tienu dreptulu, cá acest'a se nu se póta incorporá cu altulu, ci numai la casu, candu s'ar infiintia unu fondu generalu, pentru toti invetiatorii romani, din intrég'a metropolia romana gr. or., din care apoi se póta primi ajutórie — amesuratu concurentiei loru banale — spre scopulu reuniunei, dupa prescrisele §§ 1 si 10; ér' incorporarea numai pe bas'a acestoru statute, cu pluralitatea voturiloru, se póte intemplá.

§ 19. Intemeitorii si succesorii acestui fondu -si reserva dreptulu, cá la casu de incorporare, cu fondulu amintitu in § 18 intre membrii administrativi ai acelui, se fi, representati, cu doi alesi din sinulu loru.

IV. Oficialii si oficiele reuniunei. § 20. Oficialii reuniunei constau din 1 presiedinte, 2 vicepresiedinti, 1 casieru, 1 controloru, 2 notari si 1 advocatu, cari se alegu din sinulu membriloru ordinari ori fundatori ai reuniunei, fiesce-care pe trei ani.

§ 21. Pentru conducerea administrativa a reuniunei se va alege unu comitetu de 10 membri dintre cei ordinari ori fundatori, cu loculu de activitate in Lipov'a.

§ 22. Alegerea oficialiloru se va face, prin maioritatea absoluta a voturiloru.

§ 23. Comitetulu in genere va ingrigi, pentru incassarea si manipularea baniloru, pentru conchiamarea adunarei generale, la timpulu séu si elaborarea de proiecte in tóte afacerile interne si esterne ale reuniunei.

§ 24. Comitetulu in fiacare anu va subterne adunarei repórte despre activitatea sa.

§ 25. La casu de urgentia, comitetulu — si dà opiniunea presiedintelui, de a convocá siedintie estraordinarie.

§ 26. Oficialii reuniunei si membrii comitetului in specie au urmatórielé afaceri:

a) Presiedintele: presiede in adunarile generali de ambele categorii.

b) Vice-presiedintii: in absenti'a presiedintelui, suplinescu indatoririle acéluia, de dupa antaietatea alegerei.

c) Casieriulu: incasséza banii dela membri, i eléca, da afara bani pe cele de lipsa, decise prin comitetu si preliminate prin adunarea generale, si este responsabilu, pentru averea reuniunei.

d) Controlorulu: candu semnéza tóte cuitantiele si contra-cuietantiele.

e) Notarii, au a face: celu d'antaiu alesu, duce protocolulu, despre tóte afacerile reunirei si ale comitetului, ér' alu doilea alesu, duce corespondentiele reuniunei si ale comitetului, in casu de lipsa, se suplinesce unulu pe altulu.

f) Advocatulu: duce causele reuniunei.

§ 27. Pentru causele procesuale obveninde intre membri reuniunei, séu urdiende prin actoratulu reuniunei, se statoresce judeciulu compromisu.

§ 28. Oficialii si membrii comitetului reuniunei, pórta oficiulu — gratisu.

§ 29. Pana la apparerea unui organu scolasticu, mai estinsu, reuniunea — si alege pentru publicarea agendeloru sale, diuariulu „Albin'a" din Pest'a.

§ 30. Reuniunea, va avé unu sigilu, cu inscriptiunea: „Sigilulu reuniunei invetiatoriloru romani gr. or. din tractulu protopopescu — alu Lipovei."

§ 31. Statutele acestea, numai in adunarea generale, prin maioritatea voturiloru, se potu modificá.

„In siedinti'a a dóu'a, din adunarea generale, precetinduse, se'au aprobatu, cu aceea modificare, cá § 2 lit. a) se se estinda astfelu, éra dintre membrii ordinari presenti, de cumva unulu séu altulu casualminte s'ar muta in altu tractu protopresbiteralu, si de acolo ar' continuá regulatu refuirea tacseloru, unulu cá acela inca — si consérva categori'a de membru ordinariu".

Lipov'a in 5 Septembre 1869 st. n.

Statutele aceste: Venerabilu consistoriu diecesanu din Aradu, censurandule si afiandule corespundiétório scopului, de a promová cultur'a poporului, binevoi in siedintia din 26 Ianuariu 1870 Nr. 1245 ex 1869 in totu cuprinsulu loru a le aprobá.

Lipov'a in 6 Febr. 1870.

Ioane Tieranu m/p.,
protop. si presied.

Ioane Tuducescu m/p.,
notariu alu reuniunei.

Membrii ordinari are 51. Membrii fundatori 11. Membrii ajutatori 13. Membrii onorari 15. (Fac simile! — R.)

UNGARI'A. Dela dieta. In sied. din 30 Iuniu, dupa ce Csanády interpelá, de ce s'a concesu, cá Beust se iè si marc'a ung. in a familiei, si dupa ce c. Andrássy i respunse, ca Mai. Sa are dreptulu a imparti marcele, veni la ordinea dilei.

Desbaterea generale a proiectului organ. municipialoru. Ref. Béla Perczel citesce si motivéza reportulu cu importanti'a proiectului, care nici lasa destramate municipiale, nici vre centralisatiune pre rigida, ci alese loculu de midiulocu.

Col. Tisza vorbesce in contra proiectului, dicundu, ca acea nu e reforma ce desfiintiaza deadreptulu institutiunile vechi indreptatite; proiectulu e unu regresu nu reforma, nu se afla in tóta Europ'a ecsemplu, cá se vre cineva a calca intru atata drepturile poporului. Proiectula vre a crea unu privilegiu pentru boieri, face osebire intre avuti si pauperi, vre sistema castica in tiér'a, care a suferitu atatu in 800 ani. Vre absolutismu, mai bine era se fi disu regimulu, ca vre centralisatiunea de catu se se ascundia sub mant'a falsa de autonomia, si propune, cá se se reiepte cu totulu, cá unu ce neaplicabilu.

Min. de interne Paul Rajner apera proiectulu, combatendu imputarile si pretende, ca altfeliu nu se póte sustiené regimulu parlamentariu s. a. Elekes vorbi, cá in interesulu egalei indreptatiri se i se iè inainte propunerea de conclusu pentru fundulu regiu. — Se va incinge si cans'a nationalitatiloru fara indoiéla, ca-ce ele suferu totala ignorare prin acestu proiectu. —

AUSTRO-UNGARI'A. Vien'a. Panslavismulu si dualismulu se elidéza cá dóue catimi opuse. Generalulu rusu Fadejew ér' mai scrise unu comentariu despre misiunea panslavismului cu destramarea Austro-Ungariei, dicundu, ca tierile nemtiesci au si repausatu, ér' pe Ungari'a o astépta totu asemene sórte, ca-ce deputatii nemaghiari voru parasi diet'a si popórele -si voru cauta mantuirea loru, apoi partea cea mai mare din Austro-Ungari'a cade dreptu eredire la slavismu. Dualismulu tiepá ér' in contra gen. Fadejew, care fù decoratu cu ordinu inaltu inainte numai cu vr'o 2 luni. Acum solulu rusescu c. Orloff atasiatu la cabinetulu din Vien'a, dandu-si scrisorile de rechiamare, mai dechiara totu odata Austriei, ca regimulu rusu desapróba cele scrise de generalulu Fadejew — care si fusese dimisionatu pentru acéea la parere — cu tóte, ca remase si pe viitoriu totu ce fù, adica organulu sunatoriu séu tubulu gregorianu alu maresialului Variatinsky. — In 2 Iuliu Tiarulu se afla in Varsiavi'a; unde se duse si archiducele Albrecht, spre a lu salutá si cine scie, mai de ce, ca-ce mai nainte relatiunile esteru 2 poteri erau aliantí'a nordica in contra sudului; póte p. caus'a Galitiei. —

Cronica esterna.

Pitesci 16 Iuniu. (Fragmente dintr'o corespondentia:

In cele scrise de dta vedu, ca esti informatu despre tóte nelegiuirile, ce s'au petrecutu pe aici mai dilele trecute cu ocasi'a alegeriloru. Se nu credemu inse, ca acestea au fostu cele din urma nelegiuiri si ca cu atatu suntemu mantuiti. Déca acéste nelegiuiri au fostu cele din urma, séu déca acestea au fostu numai unu inceputu pentru altele mai infricosiate, despre acésta nu ne putemu pronunciá pana mai tardiu, candu vomu vedé ce directiune iau lucrurile. Simtiu dare, cu o mangaiere vediendu, ca in acésta camera suntu 102 liberali. — Asia ar' trebuí se simtia totu omulu si inca si mai multu, si mai multu dicu pentru cuventu, ca in acésta camera suntu alesi cei mai capabili ómeni din Romani'a. Dar', óre cine ar' puté se crédia, ca acésta camera i place lui Iepureanu si socin lui? Tocmai pentru ca suntu alese capacitatile cele mari, cu cari nu póte nici unu ministeriu se faca ori ce i va placé, tocmai pentru acesta se nu ne pomenimu mane, poimane, ca i tramite si pe acestia a casa, cá se faca unu altu apelu la natiune, candu apoi nelegiuirile voru trece preste culme, ca-ci de asta data ajunsesera numai culmea. — Aici, celu pucinu vedu, ca se temu ómenii multu, ca acésta

camera, indata ce va veni in cea mai mica neintielegere cu ministeriulu, va fi disolvata. Se dice, ca guvernulu cauta tóte midiulócele posibile se o disolve mai nainte chiaru de a se ivi neintielegerea. — Nu sciu déca cunosci destulu de bine trecutulu lui Iepureanu. Da mi voia se -ti lu aratu in pucine cuvinte. Lovitur'a de statu ce a facut'o Cogalniceanu sub Cusa erá se o faca Iepureanu, inse lui Cusa nu i placea modulu, cum vrea se o faca Iepureanu, de si pana atunci erá cei mai buni prieteni amendoi. Iepureanu voiea se faca lovitura de statu in favorulu ciocoiloru. Cusa scinduì, ca boierii suntu nestatornici si fara caracteru, si ca voru cerca in urma se lu pórte, ca pe o papusia, a respinsu pe Iepureanu, si s'a invoitu cu Cogalniceanu se faca lovitura de statu cu poporu si cu armat'a, pentru ca sciea, ca atunci puterea va fi in man'a lui si va face ce va voi, ér' nu cum va placé ciocoiloru. Cam acestea voiescu se ti le spunu numai, lasandu la o parte botiile, nelegiuirile si varsarile de sange ce s'au facutu sub elu, candu a mai fostu la ministeriu. Se crede fórte multu, ca de asta data este adusu la ministeriu numai, pentru cá se faca ceea ce n'a pututu face sub Cusa-Voda. —

Aici suntemu cá in timpu de resbelu. Pana pe la 18 Iuniu toti dorobantii din acestu districtu erau concentrati aici in orasiu si nóptea se pr'amblau calari pe strate in grupe de cate cinci, siese si si mai multi. Vr'o dóue dile amu vediutu liniste in orasiu. La 14 inse vediui venindu dorobantii dintr'unu altu districtu, cá impreuna cu cei de aici se apere orasiulu, ca-ci se latise vorb'a intre ciocoi, ca se prepara o miscare din partea rosiiloru, pe candu acestia sermanii nici nu viséza de asia ceva. Acum fiinduca avemu dorobanti mai multi, nu mai ambla patrule cá pana aici, ci siedu pe strato cá pazitori la distantie de cate 20, 30 pasi. — Dimancea, — vei sci, ca cu providenti'a divina a scapatu cu viétia si neatinsu, inse siede la arestu in puscaria. A scapatu astfeliu: unulu din ómenii, cari erau acolo, vediendu, ca lupt'a e seriósa, l'a luatu in bracie si l'a aruncatu preste didu, acestu omu, candu s'a intorsu cu facia spre soldati, a fostu lovitu de unu glontiu si a cadiutu mortu. — Lucrurile mergu fórte reu! Strainii vorbescu cu cutedianta: Temere de dictatura si invasiuni straini. Ddieu numai se scape beata Romani'a din incurcatur'a, in care se afla astadi, pecatósa. Credea romanii, ca astfeliu sub domnia nóua se voru curma odata luptele si desbinarile din intru si voru puté astfeliu se se puna pe calea progresului si a prosperarei; inse deceptiunea inca é amara!

La Botosiani mai daunadi a fostu cérta intre studenti si jidani. Cá totudéun'a, indata ce perciunii vr'unui jidanu suntu atinsi, diurnalistic'a européna cumperata de jidani, se valeta, tipa, sbéra in gur'a mare, ca pacinicii si vestitii negustori judani suntu maltratati si persecutati de barbarii de romani. Ti scriu aici pe o foitia ceea ce amu cititu intr'unu diurnalu francesu etc.

Citimu in diuariulu „La Liberté“ dela 14 Iuniu, urmatóriele:

„Comitetulu centralu alu aliantiei israelite ne scrie, ca crudimile, cu cari au fostu tractati judanii din Botosiani, in Romani'a, suntu fórte adeverate, de si l'Agence Havas in urm'a unoru depesi sustiene, ca n'a fostu decatu o musica de pisici si catera gémuri sparte. Noi amu scrisu si credemu inca, ca e pré-multu. — Acum, déca este adeverat*), ca intre 37.000 locuitori din Botosiani, 20.000 suntu judani, declaramu, ca **nu** intielegemu de locu pasivitatea judaniloru. Au trecutu acele timpuri, candu resemnatiunea si pasivitatea erau nu numai o virtute, ci o detoria pentru judanii persecutati. Astadi **trebule** se se respundia fortiei prin fortia; si déca guvernulu romanu nu póte nimicu pentru ei (judani), judanii **se-si faca indata singuri** dreptate (?), candu voru fi atacati séu numai amenintiati.

In secululu alu XIX, a remané pe langa rolulu de martiru, candu cineva e celu mai tare, este o nebunia.“ —

La cele de susu póte servi cá ilustratiune unu casu din Bucuresci ce lu citimu in „Inf.“, unde 1. jidanu cersitoriu, chiaru din Tecucin, intrebatu de procurorulu generalu d. Mihaiu Gregoriadi Bonachi, candu cerea dela acesta mila, ca ce nenorociri a suferitu in Tecuciu, a respunsu: „ce se suferu, éca cetiti charti'a asta catra consuli si veti vedé: In Tecuciu s'au ucisu toti jidanii si eu amu scapatu cu femea mea, careia crestinii i au taiatu tietiele; vai de noi suntemu prapaditi“. Procurortietiele; vai de noi suntemu prapaditi“. Procurortietiele; vai de noi suntemu prapaditi“. Procurorulu fusese o luna de dile in Tecuciu tocma pentru restabilirea linistii si sciea bine totu; cetesce suplic'a jidana catra consuli si vede intr'ensa planuri monstruóse in contra romaniloru si apoi se cegeri monstruóse in contra romaniloru si apoi se cegeri monstruóse in contra romaniloru si apoi se cege